Dawaa Jaalalaa-Kutaa 1ffaa

Description

Akkuma dhukkuboonni baayâ€™een dawaa qaban jaalallis dawaa qaba. Namni dhimma jaalalaa jabeesse fi keessaa bahuu ofitti ulfeesse, wanta hojjatuuf hin dhiifamu ykn osoo hin adabamin irra hin darbamu. Akkuma dhukkoobata birootiif dawaa (qoricha) barbaadatu, jaalalaafis dawaa barbaadatu qaba. Dawaan nama san kan fayyadu bakka fi yeroo sirriitti yoo fayyadamedha. Abbichi dawaa kana sirnaan yoo itti hin fayyadamiin jireenya ofii qisaasessaa jiraa jechuudha.

Asii gaditti jaalala daangaa darbee irraa qulqullaaâ€™uuf sababoonni nama gargaran tarreefamani jiru. Barreefaommii armaan gadii irra caalaan isaa gaababbinaa fi filaannon kitaaba â€˜Al-Ishqâ€™ jedhamu irraa fudhatame. Gara jallaatti linkii diimtu irra tuqun buusu dandeessu.

1.Rabbiif qulqulleessu (Ikhlaasa qabaachu)â€“ dhugumatti ikhlaasni (Rabbiif hojii hojjatan qulqulleessun) dawaa hundarra caaludha. Yommuu namni tokko dhibee jaalalaa irraa of qulqulleessee gara Rabbii isaa dhugaan deebiâ€™e, Rabbiin kanarratti ni gargaara, gufuuwwan tawbaa (gara Rabbiitti deebiâ€™uu) irraa isa dhowwan karaa irraa ni kaasaf.

Shekhul **Islaam ibn Taymiyaa** (Rabbiin rahmataa isaa haa godhuu) akkana jedha, â€œ Yommuu qalbiin miâ€™aa ibaada Rabbii fi Isaaf hojii qulqulleessu (ikhlaasa) dhandhamte, gonkuma wanti kana caalaa miâ€™aawaa, qananiiâ€™a, urgaaâ€™a taâ€™e qalbii keessatti hin argamu. Namni nama jaalalan irraa qabame san hin dhiisu hanga jaalalli nama biraa jaalala nama sanii kan caalu yoo taâ€™ee malee. Yookiin (miidhaa jaalala sanirraa dhalatu) yoo sodaate malee (nama jaallate san hin dhiisu). Jaalala badaa irraa qalbii garagalchuun kan dandaâ€™amu jaalala gaariin yoo bakka buusaniidha yookiin miidhaa jaalala sanirraa dhalatuu yoo sodaataniidha.

Rabbiin Oltaâ€™e waaâ€™ee Nabii Yusuuf ilaalchise akkana jedha,

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِۦ ۖ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَآ أَن رَّءَا بُرْهَـٰنَ رَبِّهِۦ ۚ كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ ٱلسُّوٓءَ وَٱلْفَحْشَآءَ ۚ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾

â€•**Dhugumatti ishiin isatti yaadde turte. Odoo ragaa Gooftaa isaa arguu baate innis isheetti yaadee ture. Akka kanatti hamtuu fi hojii fokkataa isa irraa deebisuuf (ragaa keenya isa agarsiisne). Dhugumatti inni gabroota keenya qulqulleefamoo (al-mukhlisiin) irraayyi.â€•** Suura Yuusuf 12:24

Rabbiin gabricha irraa wanta gara fakkiitti (suura nama saniitti) isa dabsuu fi ishitti hidhamu irraa wanta isa miidhu irraa deebisa. Iklaasa qabaachu isaatin wanta fokkuu irraa garagalcha. Namtichi miâ€™aa ikhlaasa yoo dhandhame fi (Iklaasni) qalbii isaa keessatti yoo jabaate, fedhii lubbuu isaa irratti salphamatti injifannoo ni argata.â€•

Ammas akkana jedha, â€œYommuu namtichi Rabbiif ikhlaasa qabaatu Rabbiin isa ni filata, qalbii isaa ni jiraachisa, gara Ofitti harkisa, hamtuu fi wantoota fokkuu isa irraa ni deebisa.

Fuggisoo kanaa namni Rabbiif ikhlaasa hin qabaanne, isa keessa (lubbuuu) wanta hundaa barbaaddu, feetu fi guutumatti jaallattutu jira. Wanta sammuu isaa qaxxaamure hunda argachuuf fedha.â€• (Al-Ubudiyyata fuula 99)

Imaam ibn Al-Qayyim akkana jedha,â€•Qalbii tartiiba hin qabnetu jira. Gara Rabbii qajeeltu malee tartiiba hin horattu. Addummee (kophummaatu) itti dhagahama, addatti Rabbitti dhiyaatu (yaadatu) malee kophummaan kuni gadi hin lakkisu. Isa keessa gadda cimatu jira, Rabbiin beekuu keessatti gammachuu fi hojii isaa keessatti haqummaa qabaatu malee gaddii kuni irraa hin deemu. Isa keessa jeequmsatu jira. Yaada isaa guutu gara Rabbii sassaabu fi jeequmsa irraa gara Isaatti fiigu malee tasgabbii hin argatu. Isa keessa ibidda gaabbitu jira. Hanga inni ajajaa Rabbii fi wanta Inni dhowwee irraa dhowwamuun itti gammadu fi murtoo Rabbii irratti sabrii qabaatu malee ibiddi gaabbii kuni hin dhaamu. Garmalee wanta tokko barbaada. Hanga wanta hundaa Rabbiin qofarraa barbaadutti malee garmalee barbaadun (dharraâ€™uun) kuni isarraa hin dhaabbatu. Dabalataaf (namoota biroo caaluuf) garmalee haafaya. Kana ofirraa ittisuu hin dandaâ€™uu hanga Rabbiin jaallatu, yeroo hundaa Isaa yaadatu fi ikhlaasa qabaatu malee. Osoo addunyaa fi wanti ishii keessa jiru guutun kennameef dharraa namoota biroo caaluuf haafayu gonkumaa irraa hin ittisu. â€œ (Madaaraja saalikin 3/156)

Kanaafu namni tokko hanga fedhe qabeenya haa qabaatu, dubartii miidhagdu haa fuudhu, wanta fedhe haa qabaatu, yoo Rabbiin irraa fagaate wanti inni fedhu hundi adabbii itti taâ€™u, ibidda gaabbi fi gaddaa itti qabsiisu. Wanti isa quubsu fi gammachiisu hin jiru.

Kanaafu, dawaan jaalala lakk. 1ffaa gara Rabbitti dhiyaachu fi hojii keenya keessatti ikhlaasa qabaachudha.

2.Duâ€™aayi (Rabbiin kadhachuu fi Isatti warwaachu)â€“ dhibeen jaalala rakkoo fi balaadha. Rakkoo kana keessaa bahuuf namni tokko Rabbitti warwaachu fi kadhachuu qaba. Dhugumatti Rabbiin

kadhaa nama rakkate ni deebiisaaf. Duâ€™aayin diina balaati. Duâ€™aayin balaa namarraa deebisa, namarraa kaasa. Yookiin balaan yoo namatti buâ€™ees ulfaatinna isaa salphisa.

3.Ija gadi qabachuuâ€“ ija gadi qabachuun boqonnaa namaaf kenna. Yommuu namtichi ija ofii gadi qabatu, fedhii fi hawwii qalbii isaa gadi qabaa jiraa jechuudha. Rabbiin (Subhaanahu wa taâ€™aala) akkana jedha:

قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا۟ مِنْ أَبْصَـٰرِهِمْ وَيَحْفَظُوا۟ فُرُوجَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ
أَزْكَىٰ لَهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٣٠﴾

â€œIja isaanii akka gadi qabatanii fi qaama saala isaanii akka eegan muâ€™umintootatti (warroota amananitti) himi. Santu isaaniif irra qulqulludha. Dhugumatti Rabbiin keessa beekaa waan isaan dalaganitti.â€• Suuraa An-Nuur 24:30

Ibna Taymiyaan akkana jedha,â€•Ija ofii gadii qabachuu fi qaama saala eegu Rabbiin qulqullummaa nafseetiif jabeenya taasise (Namni yommuu ija ofii gadi qabatu fi qaama saalaa ofii eegu jabeenya argata.) Qulqullummaan nafsee (lubbuu) wantoota fokkuu hundaa hojjachuu dhiisu, miidhaa fi shirkii raawwachuu dhiisu, sobaa fi kkf irraa fagaachu kan of keessatti hammateedha.â€• Al-Ubudiyyata fuula 100-101

Ibn Jawzii (Rabbiin rahmata isaa haa godhuu) akkana jedha,â€•Namni ijji isaa fuula midhagaa (dubartii) irra buute fi qalbii isaa keessatti gammachuu argate, ija isaa irraa garagalchuun isarratti dirqama. Argaa kana keessatti ija yoo irra tursiise yookiin itti deddeebise, karaa shariâ€™atiinii fi sammuutin komii (cubbuu) keessatti kufa.

Osoo akkana jedhame,â€•Ilaalcha jalqabaatin jaalalaan osoo qabame, komii kamtu nama ilaalu kanarra jiraa?â€•

Deebiin isaa: Yoo ilaalchi ilaalcha tasaa taate, tuni wanta jaalalaan nama qabsiistu miti jechuun ni dandaâ€™ama. Jaalalaan tan nama qabsiistu hanga qalbii keessatti hidda qabattu yoo ija itti rakkisaniidha. Kuni dhowwamaadha. Osoo ilaalcha jalqabaatin jaalalli ni jiraata jenne tilmaamneyyu, dhiibban isaa baayâ€™ee xiqqaadha. â€œ

Ammas akkana jedha ibn Jawziin, â€˜Ilaalcha tasaa jalqabaatin jaalaalan yoo qabaman dawaan isaa maaliidha? Osoo jedhame

Deebiin isaa: Dawaan isaa deddeebisanii ilaaluu irraa garagaluudha. Ilaalchi ijaa akka sanyii miidhaani lafatti darbamteeti. Yoo kunuunsa hin argatin achumaan gogde hafti. Garuu yoo bishaan obaafamte ni biqilti. Ilaalchis haaluma kanaani. (Yoo qalbii itti rarraaste, akkuma sanyii miidhanii biqilti. Yoo qalbii tee itti rarraasu dhiistee irraa garagalte, achumaan sanyiin jaalalaa baddee hafti.)â€• Zammul hawaa fuula 439-440

Ibn Qayyim akkana jedha,â€•Nama sammuu qabuuf jaalala suuraa ofirratti mooâ€™achiisu hin qabu. Gara badii kanaatti yookiin kan san caalutti yookiin muraasa isaatti akka isaa hin qajeelchine jaalala suuraa irraa of eegu qaba. Namni kana hojjatu nafsee ofii irratti daangaa darbe, ishiidhaan gowwoome. Yoo nafseen isaa badde, kan ishii balleesse isuma. Osoo gara nama jaallate sanii ijaa ofii itti deddeebisuu fi dhaqqabuuf dharraâ€™uu baate, silaa jaalalli nama sanii onnee keessatti lafa hin qabatu ture.â€• (Al jawaabul kaafi fuula 506)

Dhuguma jedhe hayyuun kuni, Rabbiin rahmata isaa haa godhu. Dargaggoonni yeroo ammaa suuraa fi filmii wal qunnamtii saalatin telefoona fi compiyutara isaanii guutanii jiru. Kana osoo ilaalanu ibidda jaalalaatin gubatan. Nafsee ofii dararaa fi gidiraa jiru. Namni gorsoota armaan olii fudhate hojii irra oolche daraara kana jalaa ni baha. Kan dide immoo maal goonaf ree?

Namoonni gariin akkana jedhu, â€œYoo ilaalcha takka ilaale, ilaalcha kootiif qalbiin tiyya itti rarraâ€™uun yoo natti jabaate,ija tiyya itti deddeebise ilaalu nan dandaâ€™aa? Wanta nafsee tiyya keessa jiruun ala isa akka ilaaluf.â€•

Deebiin isaa: kuni waswasaa sheyxaana nama ittiin gowwoomsudha. Kuni sababa baayâ€™ee irraa kan kaâ€™ee ija itti deddeeebisanii ilaalun hin dandaâ€™amu. Tokkoffaa Rabbiin ija ofii akka gadi qabatan itti ajaje. Wanta dhowwee keessatti qalbii gabrichaatif dawaa hin taasisu. Lamaffaa yommuu Ergamaan Rabbii ilaalcha tasaa gaafataman, ija ofii akka irraa garagalchuu fi lamuu akka itti hin deebsine itti ajaje. Sadaffaan ilaalchi jalqabaa tan isaati. Garuu tan lammataa cubbuudha. Afraffaa tarii wanta nafsee isaa keessa jiru caalaa arguu dandaâ€™a. Ergasii adabbii ofitti dabala. Shanaffaa namtichi yommuu ilaalcha lamaffaa ilaalu sheyxaanni suuraa ishii garmalee itti miidhagsuun balaa (daraaraa) isaa itti guutaf.

Kanaafu ija ofii gadi qabachuun nageenya, tasgabbii fi boqonnaadha.

4.Gadi fageessanii Xinxalluu fi yaadachuâ€“ namni jaalalaan qabame badii jaalalle isaa qunnamuu irraa dhalatu itti haa xinxallu. Yommuu inni ishii qunnamuu madaa irratti madaa, gubaa irratti gubaa dabaltiif. Haasawa ishii waliin adeemsisu itti haa yaadu. Haasawa kanarraa ni gaafatama. Haasofni kuni ibidda irratti ibidda qabsiisu malee buâ€™aa biraa hin buusuf.

Mee seenaa tana akka barnootatti waliin haa ilaallu:

Dubartii miidhagduu takkatu Makkaan keessa jiraachaa tÃ¼re. Dhiirsa qabdii turte. Guyyaa tokko daawwitii keessatti fuula ofii ilaalun dhiirsa ofiitin, â€œNama fuula kana ilaale ittiin hin qoramne ni argitaa?â€• jetten. Innis ni jedhe â€˜Eeyyen.â€• Ishiinis,â€•Eenyudha?â€• jetten. Innis,â€•Abiid ibn Amiirâ€•jedheen. Ishiinis â€œNaaf hayyamii nan qoraa.â€•jetten. Innis,â€™siif hayyame.â€™jedheen. Ergasii dubartiin tuni Abiid ibn Amiiritti akka nama fatwaa (murtii Islaama) gaafatu fakkaatte itti dhufte. Innis gara cinaa masjiidatti kophaa waliin taâ€™e. Ergasii fuula ofitirraa haguuggi buuste. Innis ishiidhaan, â€œYaa gabritti Rabbii fuula kee haguugi.â€•jedheen. Ishiinis,â€•Dhugumatti siin qoramee jira.â€•jetteen. Innis ni jedheen,â€•Gaafii wayii si gaafadha. Yoo dhugaa dubbatte, dhimma kee nan ilaala.â€• Ishiinis,â€•Homaa na hin gaafattu ani dhugaa kan dubbadhu yoo taâ€™e malee.â€•jetteen. Innis ni jedheen,â€•Mee natti himi, osoo Malaaykan duâ€™aa ruhii tee qabuuf sitti dhufee, haajaa kee kana ani si guutun si gammachiisaa?â€• Ishiinis â€œYaa Rabbii (na eegi), lakki!(na hin gammachiisu)â€•jetteen. Innis â€œDhugaa dubbatte.â€•jedheen. Ammas akkana jedheen,â€•Osoo qabrii seente gaafiif dhiyaatte,

haajaa kee kana ani sii guutun si gammachiisaa?â€• Ishiinis,â€• lakkii!â€• Innis â€˜Dhugaa dubbatte.â€™jedheen. Ammas akkana jedheen,â€•Osoo namoonni (Guyyaa Qiyaama) kitaaba isaanii kennameefi, ati kitaaba kee mirgaan yookiin bitaan fudhachuu kan hin beekne taate osoo jirtu, haajaa kee kana ani sii guutun si gammachiisaa?â€• Ishiiniis, â€œ lakki!â€•jetten.

Ammas akkana jedheen,â€•Osoo siraaxa (riqicha Jahannamiin irra jiru) irraa darbuu barbaadde, ibidda irraa baraaramu yookiin baraaramu dhiisu kee kan hin beekne taate osoo jirtu, haajaa kee kana ani sii guutun si gammachiisaa?â€• Ishiinis,â€• lakkii!â€•jetteen.

Ammas akkana jedheen, â€œYommuu miizanni (madaalli hojiiwwan namoota) fidame miizanni kee xiqqaatu yookiin ulfaatu isaa kan hin beekne taate osoo jirtu, haajaa kee kana ani sii guutun si gammachiisaa?â€• Ishiinis,â€• lakkii!â€•jetteen.

Ammas akkana jedheen, â€œOsoo gaafiif Rabbiin funduratti dhiyaatte, haajaa kee kana ani sii guutun si gammachiisaa?â€• Ishiinis,â€• lakkii!â€•jetteen.

Innis, â€œRabbiin sodaadhu. Rabbiin si qananiise jira. Si miidhagse jira.â€•

Dubartiin tuni gara dhiirsa ishiitti deebite. Innis,â€•Maal raawwatte?â€• jedheen. Ishiinis,â€•Ati nama dadhabaadha. Nutis dadhaboodha.â€• Ergasii gara salaata, sooma fi ibaadaatti qajeelte. Dhiirsi ishii akkana jechaa tÃ¼re,â€•Maal naa qaba, Abiid ibn Amiir niiti tiyya na jalaa balleesse. Halkan hundaa misirroo (mushurraa) taate jirti.â€• (Madda: Rewdatul muhibbiin fuula 241)

Kanaafu, adabbii addunyaa tanaa fi aakhiratti nama eeggatu sirritti itti xinxalluun, badii jaalala irraa dhufu salphatti irraa fagaachun ni dandaâ€™ama.

5.Jaalalle irraa fagaachu- namni akkuma jaalalle isaatti karaa haraamatin itti dhiyaatuf carraaqun nafsee ofii rakkisaa adeema. Tarii badii kanatti erga kufanii jalqaba irratti walirraa fagaachun itti ulfaachu dandaâ€™a. Garuu namtichi obsaan yoo dabarsee, hadhaan kuni ni darba. Jaalallee isaati fi wantoota isii isa yaadachisan kanneenakka telefoona, interneeti faâ€™arraa fagaachu qaba. Dargaggeessa tokkotu jaalalaan mucayyoo takka irraa qabame. Wanti inni jalqaba godhee bakka ishiin jirtu irraa fagaachu fi telefoona, fesbuuki ishii ofirraa cufe. â€œNa qorti â€œjedhe lakkoofsa telefoona ishii bilbila ofitirraa haaqe. Guyyaa tokkollee fesbuuki, whatsapp fi kkf irratti ishii waliin chaati godhe hin beeku. Haala kanaan qormaata jaalalaa irraa nagaha bahe. Kanaafu, jaalalle irraa fagaachun dawaa jaalalaati.

6.Hojii gaggaariin of koâ€™oomsuâ€“ akkuma kutaa darbee keessatti jenne jaalali daangaa darbe kan dhufu yommuu namni hojii malee taâ€™uudha. Hojii gaggaariin of koâ€™oomsun balbala jaalala daangaa darbee cufa.

Kitaaba wabii

al-ishq fuula 57- 68

Date Created
December 17, 2016
Author

admin